Valiokunnan mietintö StVM 20/2016 vp─ HE 170/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 170/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö
- varatoimitusjohtaja Tapio Oksanen, Työttömyysvakuutusrahasto
- asiantuntija Miia Kannisto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Joonas Rahkola, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:
- Akava ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi vuoden 2017 työttömyysvakuutusmaksut. Työttömyysvakuutusmaksujen kokonaismäärään ei ehdoteta muutosta.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen kilpailukykysopimuksen mukaisesti palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan nostettavaksi 0,45 prosenttiyksikköä ja vastaavasti työnantajien keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua alennettavaksi 0,45 prosenttiyksikköä. Työttömyysvakuutusrahaston hallintoneuvostossa palkansaajien ja työnantajien edustusta ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muuttuneita rahoitussuhteita.

Valmis
5.0

Työttömyysvakuutusrahaston suhdannepuskuria ehdotetaan korotettavaksi vuosiksi 2017—2019 enintään 5,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruisesta 7,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruiseksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen mukainen työttömyysvakuutusmaksun jakosuhteen muutos työnantajien ja palkansaajien kesken on valiokunnan näkemyksen mukaan kannatettava. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan korotettavaksi ensi vuonna 0,45 prosenttiyksikköä ja työnantajien maksua vastaavasti alennettavaksi. Seuraavana vuonna tarkoitus on korottaa palkansaajan maksua 0,4 prosenttiyksikköä ja työnantajien maksua vastaavasti alentaa. Esityksen mukaan palkansaajien ja työnantajien keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu on saman suuruinen eli 2,0 prosenttiyksikköä vuonna 2018. Maksujen yhteismäärä pysyy tasoltaan nykyisenä.

Ehdotettu muutos on osa työmarkkinoiden keskusjärjestöjen solmimaa kilpailukykysopimusta. Kilpailukykysopimuksella tavoitellaan suomalaisen työn ja yritysten kilpailukyvyn parantamista, talouskasvua sekä uusien työpaikkojen syntymistä. Työnantajien maksurasituksen vähentyminen pienentää työn yksikkökustannuksia ja madaltaa työllistämiskynnystä. Kilpailukykysopimukseen sisältyvillä eri toimenpiteillä arvioidaan saavutettavan yhteensä 35 000 uutta työpaikkaa. Työllisyysasteen mahdollisimman korkea taso on keskeinen tekijä myös pyrittäessä turvaamaan työttömyysturvajärjestelmän kestävyyttä.

Esityksessä ehdotettu työttömyysvakuutusrahaston suhdannepuskurin määräaikainen korotus nostaa puskurin enimmäismäärän 1 609 miljoonasta eurosta 2 252 miljoonaan euroon. Puskurin suurempi väljyys antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet rahaston maksuvalmiuden turvaamiseen ja maksujen vakaana pitämiseen työttömyysasteen vaihdellessa.

Esitetyillä maksuilla työttömyysvakuutusrahaston ylijäämän arvioidaan vuonna 2017 olevan 158 miljoonaa euroa, jolloin rahaston suhdannepuskurin velka supistuisi noin 450 miljoonaan euroon.

Esityksen mukainen palkansaajien maksurasituksen lisääntyminen vähentää verotuloja valtiolla 55 miljoonaa euroa ja kunnissa 82 miljoonaa euroa, koska työttömyysvakuutusmaksu on palkansaajan verotuksessa vähennettävä meno. Verotuksen avulla turvataan näin palkansaajien ostovoiman säilymistä.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että työntekijöiden ja työnantajien maksuosuuksien muutos huomioidaan myös työttömyysvakuutusrahaston hallinnossa siten, että vakuutettujen suhteellinen osuus sekä rahaston hallintoneuvostossa että hallituksessa kasvaa. Maksua koskevan ratkaisun heijastuminen esitetyllä tavalla yhtiöiden hallintoon on yksimielisesti valmisteltu työmarkkinajärjestöjen kesken.

Valiokunnan mietintö StVM 20/2016 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 170/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen.*

Helsingissä 18.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan mietintöön sisältyvässä lakiehdotuksessa säädetään työmarkkinoiden keskusjärjestöjen kilpailukykysopimuksen mukaisesti siten, että (1) palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan nostettavaksi 0,45 prosenttiyksikköä ja vastaavasti työnantajien keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua alennettavaksi 0,45 prosenttiyksikköä. (2) Lisäksi työttömyysvakuutusrahaston hallintoneuvostossa palkansaajien ja työnantajien edustusta ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muuttuneita rahoitussuhteita.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei kannata kilpailukykysopimusta ja ns. sisäisen devalvaation eli palkka-alennusten politiikkaa keinona Suomen talousongelmien ratkaisemiseksi. Tästä syystä emme hyväksy vuoden 2017 valtion talousarvioon tehtyjä, kilpailukykysopimuksesta johtuvia leikkauksia.

Kilpailukykysopimus siirtää työnantajien sivukuluja työntekijöiden maksettavaksi. Lisäksi sopimuksessa julkisten alojen työntekijöiden ansiotasoa alennetaan lomarahaa leikkaamalla ja kaikkien työntekijöiden työaikaa pidentämällä. Kilpailukykysopimuksen vaikutukset STM:n pääluokassa ovat yhteensä vajaat 650 milj. euroa vuonna 2017.

Arvioimme kilpailukykysopimusta siten, että työn "halpuuttaminen" talouslaman lääkkeeksi ei ole toimiva ratkaisu. Lisäksi toteamme, että aiemmatkaan työnantajamaksujen kevennykset, kuten työnantajien Kela-maksujen alentaminen ja sittemmin poisto, eivät ole merkittävästi luoneet uusia työpaikkoja, vaikka maksujen alennuksia on perusteltu tällä tavoitteella.

Kilpailukykysopimus saatiin aikaiseksi uhkaamalla ammattiliittoja pakkolaeilla, jotka olisivat leikanneet palkkoja vielä kilpailukykysopimustakin enemmän. Prosessiin vaikuttivat myös epäselvät suunnitelmat "paikallisen sopimisen" edistämisestä.

Suomen vientiteollisuuden nykyiset haasteet ratkaisee Suomessa tuotettujen palveluiden ja tuotteiden korkea teknologian ja koulutuksen sekä osaamisen taso, mitä hallitus on niin ikään leikkaamassa vuoden 2017 valtion talousarvioesityksessä.

Ehdotan, että kilpailukykysopimuksesta johtuvat säännökset poistetaan tästä lakiehdotuksesta ja työnantajien ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksut pidetään vuonna 2017 tämän vuoden tasolla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

> *että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 3, 9, 21 k, 24 ja 24 a § poistetaan ja 18 § sekä voimaantulosäännös hyväksytään muutettuina seuraavasti:*

Valiokunnan mietintö StVM 20/2016 vp
Vastalause

Vastalauseen muutosehdotukset

18 §

Työttömyysvakuutusmaksujen määrä

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2017 on 1,15 prosenttia palkasta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2017 se on 1,00 prosenttia palkasta palkkasumman 2 044 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 3,90 prosenttia palkasta.

Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2017 on 0,46 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 1,00 prosenttia palkasta.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2017 on 1,00 prosenttia liikelaitoksen liiketoiminnasta maksamien palkkojen yhteismäärästä palkkasumman 2 044 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 2,78 prosenttia palkasta.

Yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitetun yliopiston työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2017 on 0,80 prosenttia palkasta palkkasumman 2 059 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 2,33 prosenttia palkasta.

~~Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ovat yhtä suuret.~~ Palkansaajan ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen muutosten on jakauduttava tasan työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kesken. Työnantajan keskimääräisessä maksussa otetaan huomioon myös omavastuumaksu. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan siten, että siihen osaan palkkasummasta, joka ei ylitä 2 044 500 euroa, kohdistuva maksu on neljäsosa siihen palkkasumman osaan kohdistuvasta maksusta, joka ylittää 2 044 500 euroa. Edellä mainittu neljäsosa ilmaistaan täysinä prosenttiyksikön sadasosina lähimpään viiteen sadasosaan pyöristettynä. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu on kuitenkin aina vähintään 0,10 prosenttia palkasta.

— —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. ~~Sen 9 § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2018. Lain 3 §:n 1 momentti on voimassa vuoden 2019 loppuun.~~

~~Työttömyysvakuutusrahaston hallintoneuvoston jäsenet, jotka olivat tehtävässä tämän lain tullessa voimaan, jatkavat tehtävässä vuoden 2017 loppuun.~~

~~Lain 18 §:n 5 momentissa olevaa säännöstä, jonka mukaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ovat yhtä suuret, sovelletaan ensimmäisen kerran 1 päivästä tammikuuta 2018.~~

Helsingissä 18.10.2016

Aino-Kaisa Pekonen vas